

ZONDAG

NEDERLANDS DAGBLAD | 10 SEPTEMBER 2023

4 : INTERVIEW

Koffie uit de gevangenis

Jemuel Lampe zat ooit zelf 'binnen'. Nu helpt hij gedetineerden naar een nieuw leven. 'God opent harten met koffie.'

9 : TREND

Amerika ontkerkelijk

Het kerkbezoek in de VS loopt flink terug. Gaan de VS Europa achterna? 'Ook een kerk in de marge kan van betekenis zijn.'

14 : GELOVEN IN ...

Ysbrechtum

In dit Friese dorp is de enige winkel eigendom van de kerk. 'De leefbaarheid gaat ons ter harte.' Winkelier Johannes ziet en hoort alles en geeft raad.

Bevrijd van spiritualiteit

12 : GEVONDEN

Noor (26) is spiritueel. Maar in de wereld van geesten en ceremonies raakte ze verstrikt. Totdat ze een stem hoorde.

Diaconievoorzitter Piet Sikma (links) en scriba Klaas Salverda: 'We voelen ons verantwoordelijk voor de leefbaarheid in het dorp.'

Sociaal werker in de winkel

TEKST JAN KAS BEELD NIEK STAM

De Protestantse Gemeente in Ysbrechtum, bij Sneek, ontfermt zich over de enige winkel in het Friese dorp – een belangrijk trefpunt voor de inwoners. 'Als kerk hebben we ook een verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid.' Winkelier Johannes is de onbezoldigde sociaal werker van Ysbrechtum.

Brood, vleeswaren en een paar kaarten rekt Ada Roghair af aan de kassa bij dorpswinkelier Johannes Greidanus. 'Al 33 jaar, sinds ik in Ysbrechtum woon, haal ik hier boodschappen. Elke dag is er vers brood van een warme bakker; het vlees is van een kwaliteitslager. Deze zaak is ook een ontmoetingsplaats. Geregeld tref ik er een bekende, met wie ik dan een praatje maak. Het zou jammer zijn wanneer de winkel uit Ysbrechtum verdwijnt.'

Dat gaat ook niet gebeuren, als het aan de eigenaar van het winkelpand ligt: dat is de diaconie van de Protestantse Gemeente Ysbrechtum, Tjalhuizum en Tirns. 'We rekenen het tot onze diaconale opdracht én onze sociale plicht om de winkel in stand te houden en daarmee de leefbaarheid van het dorp te behouden. Daarom vragen we al jaren een lage huur, hoofdzakelijk bedoeld om reguliere onkosten te dekken', zegt voorzitter Piet Sikma. Hij zit onder de parasol op het bescheiden terras voor de winkel, waar de kerk ook vaak haar diaconale koffieochten houdt.

Met de winkel onderscheidt Ysbrechtum zich van veel dorpen in Friesland die een dergelijke voorziening missen, weet Sikma. 'Inwoners hoeven nu voor hun dagelijkse boodschappen niet naar Sneek. Ouderen hebben bovendien meteen een loopje, waardoor ze voor hun manier van leven en wonen minder snel afhankelijk worden van derden buiten het dorp.' Scriba Klaas Salverda vult aan: 'In Ysbrechtum is geen geldautomaat. Als ouderen hier boodschappen doen, kunnen ze bij Johannes meteen wat euro's bijpinnen.'

De winkel is tevens bezorg- en ophaalpunt voor pakketten, ook voor omliggende dorpen en voor woonwijken van Sneek. 'Wie daarvoor toch hier moet zijn, koopt vaak meteen wat', aldus Sikma. Post.nl benut de winkel als verdeelpunt. Naast het pand is een ruilbibliotheek voor boeken en spel-

tjes ingericht. Verder is de winkel een stageplaats van een school voor speciaal onderwijs in Sneek. Remco Dijkstra woont nog maar kort in Ysbrechtum. 'Maar de meeste inwoners ken ik bij naam.' Tien jaar geleden deed hij in de winkel werkervaring op. 'Een leuke tijd was dat. Gesprekken bij de kassa, schappen vullen, een bestelling klaarmaken, boodschappen voor een klant naar de auto brengen. Johannes is een goede leermeester. Hij had veel geduld; als het moest, legde hij iets nog eens uit.' Marianna van Tuinen noemt de winkel 'ouderwets gezellig'. Ze heeft net yoghurt, boter, kaas, brood en vers fruit gekocht. 'Voor Ysbrechtum is de zaak van groter belang dan het winkeloppervlak doet vermoeden. Het is de centrale plek waar dorpingen vaak met elkaar in gesprek raken. In de wereld van de immer opgewekte Johannes is veel mogelijk. Als ik een nieuw kinderboek heb gemaakt – dat is mijn beroep – staat dat natuúrlijk een tijdje op de toonbank. In het kaartenrek is plaats voor het werk van een fotograaf en andere kunstenaars uit het dorp.'

sociale schakel

'Een belangrijke sociale schakel, waarvan we nog vele jaren gebruik hopen te maken', zo omschrijft Sikma de betekenis van de dorpswinkel. De wijze waarop Greidanus (60) zijn rol als dorpskruidentier invult, draagt daar zeker aan bij. 'Johannes is heel sociaal ingesteld', zegt Salverda. 'Hij hoort van alles, waarmee hij respectvol en discreet omgaat, zoals een ouderling zijn ambtsgeheim heeft. Waar nodig biedt hij een helpende hand of zorgt hij ervoor dat die helpende hand wordt geregeld. In de praktijk is Johannes de onbezoldigde sociaal werker van het dorp.' Voor de toekomst wil de diaconie de functie van de dorpswinkel als knooppunt verstevigen. Onder de

ZONDAG

GELOVEN IN YSBRECHTUM

De koffie staat klaar bij Johannes in de winkel.

Johannes Greidanus (midden) wil als het even kan, de vijftig jaar in zijn dorpswinkel volmaken.

titel 'De sociale duurzame hub' werd een projectplan ontwikkeld, in samenspraak met andere partijen in Ysbrechtum. De woning van Greidanus naast de winkel zou worden opgeknapt; boven de zaak zouden twee appartementen worden gebouwd voor mensen met een sociale indicatie. Diverse fondsen waren bereid mee te financieren. De diaconie zou ruim 80 procent van de totale investering van meer dan een half miljoen euro voor haar rekening nemen, daarbij gesteund door een lening van de kerkrentmeesters. Het diaconale geld komt van de verhuur van twee woningen en de pacht van twee

'Zie naar elkaar om, zo deed Jezus het voor.'

landerijen die de diaconie bezit. 'Kerk in Actie en andere collectiedoelen schieten er dus niet bij in', merkt Sikma op.

Deze zomer moesten de plannen 'met pijn in het hart' worden bijgesteld. Sikma: 'De begrote kosten namen in relatief korte tijd met enkele tientallen procenten toe. De voornaamste oorzaak is de oorlog in Oekraïne, die heeft geleid tot een gierende inflatie en alsmaar stijgende loon- en materiaalkosten. De bouwvergunning was binnen, we hadden morgen kunnen beginnen, maar het nutsbedrijf had er voorlopig geen tijd en menskracht voor. Dan ben je zo twee loonrondes verder. Het project is voor ons financieel te zwaar om te dragen.'

Salverda: 'Het is opmerkelijk, hoe die enorme internationale problematiek hier lokaal doorwerkt.' Het blijft nu bij een noodzakelijke opknapping: herstel en isolatie van het dak, vernieuwing van de

elektra en een gerichte aanpak van schimmel en vocht in het woonhuis. 'Het positieve nieuws is dat Johannes er veilig kan blijven wonen en dat de dorpswinkel met alle aangehaakte voorzieningen onverminderd blijft bestaan', zegt Sikma. Dat is goed voor de leefbaarheid in Ysbrechtum en de diaconie werkt daar graag aan mee. 'Zonder samenbinding is een dorp dood. De kerk heeft een godsdienstige functie, maar ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid voor het dorp. Denk aan je medemens, zie naar elkaar om – dat leert de Bijbel ons, zo leefde Jezus het hier op aarde voor.'

Zelf woont Sikma niet in Ysbrechtum, maar in een dorp met zo'n 140 inwoners een kleine tien kilometer verderop. 'Daar is die samenhang helemaal weg. Mensen worden individualistischer. Ik merk het grote verschil. Ik zie mensen van de andere kant van mijn dorp wel, maar er is geen gelegenheid om met hen te spreken. Hier komt men elkaar steeds tegen, waardoor even een praatje makkelijker is.'

vijftig jaar

Johannes Greidanus is al 39 jaar de spil van de dorpswinkel. 'Sint 1984', staat op de voorruit. 'Ik was toen 23. Mijn ouders hadden een dorpswinkel in Gauw. Hier was een bakkerij met een kleine winkel erbij. De bakker stopte. Het leek me wel wat. De diaconie wilde graag weer een winkel voor het dorp. Het brood betrok ik van mijn vader; het winkelgedeelte heb ik uitgebreid. Ik dacht dit tien, twintig jaar te doen. Nu zit ik ongemerkt al bijna op veertig. De contacten met de mensen maken dit werk prettig. Ik hoor niet alleen leuk nieuws, ook verdrietige dingen. Ik kan een luisterend oor zijn, dat is een mooie taak.' Greidanus heeft één voornemen. 'Als het even kan, ga ik door tot de vijftig.'

De dorpskerk van Ysbrechtum bekommert zich ook om de dorpswinkel.

IN ELKE STRAAT EEN 'OMZIENER'

De Protestantse Gemeente van Ysbrechtum, Tjalhuizum en Tirns telt circa tweehonderd leden. 's Zondags zijn er gemiddeld zo'n zestig kerkgangers. De meeste diensten zijn in Ysbrechtum; eens in de maand wordt gekerkt in Tirns, twee kilometer verderop. Scriba Salverda: 'Daar is een heel museaal kerkje. De koster luidt er de klok met een touw en de te zingen liederen worden met krijt op de bordjes geschreven.' In Tjalhuizum staat alleen een toren; de middeleeuwse kerk werd in 1823 afgebroken. Een eigen predikant heeft de gemeente niet. Een van de dominees uit Sneek draagt de eerste verantwoordelijkheid voor het pastoraat en de erediensten in de drie dorpen. Op dit moment zelfs een duo: het predikantsechtpaar Vijke Top en Aukje Westra. Die samenwerking bestaat al een halve eeuw. Vanuit Ysbrechtum wordt een halve predikantsplaats bekostigd. Salverda, drie jaar geleden vanuit Den Haag naar Ysbrechtum verhuisd, typeert zijn gemeente als 'buitengewoon diaconaal'. 'Zonder onderscheid des persoons. De wekelijkse bloemengroet van de kerk gaat net zo goed naar dorpelingen die geen lid zijn. Onze gemeente heeft tientallen pastorale 'omzieners'. In elke straat is er één. Hier zal niet gauw iemand drie weken dood in huis liggen.'